

is m.i. nu nog niet genoeg gebleken en kan misschien niet voldoende voor den dag komen in de enkele maanden, die ons van de Julimaand scheiden.

Zou het daarom geen overweging verdienen de behandeling van het voorstel Alkmaar e.O. en van het voorstel Groningen e.O., dat dezelfde materie behandelt, een jaar aan te houden, opdat in de afdeelingen deze zaak rustig kan worden overwogen?

Groningen, 31 Maart 1913.

G. C. NIJHOFF.

II.

Het is misschien wel goed om naast het praeadvies der heeren BURGEE, KOUWER, ROCHAT, WIERSMA en KORTEWEG de meening te vernemen van HANS KEHR, den beroemden galsteen chirurg uit Halberstadt. KEHR zegt nl.: „Wie und wo der Arzt die Technik erlernt hat: auf eigene Faust, aus Büchern, durch zusehen bei Operationen anderer Aerzte oder in der Schule eines Fachchirurgen das ist schliesslich seine Sache.

„Das wird sich baldlich zeigen,
Wenn rechte Kunst ihm eigen
Und gut er sich bewährt,
Was gilt's, wer sie ihn gelehrt?“

Was HANS SACHS in den *Meistersingern* von den hoffnungsvollen Ritter aus dem Frankenland singt, dat gilt so recht vom Chirurgen. Die rechte Kunst muss ihm eigen sein. Gar mancher erlernt die „rechte Kunst“ niemals und wenn er jahrelang die treffliche chirurgische Schule eines berühmten Meisters besucht hat, und ein anderer wieder „bewährt sich gut“, obwohl er nur kurze Zeit in der Chirurgie sich ausbilden konnte. Der eine Jünger des Aeskulap, dem die Mutter Natur eine gute chirurgische „Anlage“ geschenkt hat, entwickelt sich in der Tat in wenigen Monaten zum tüchtigen Operateur, während ein zweiter sich viele Jahre lang in heissem Bemühen umsonst abquält und am Ende doch ein „Stümper“ bleibt“.

Oudewater, 1 April 1913.

J. BOER.

DE BETEKENIS DER HISTOLOGIE.

De kritische opmerkingen van mej. dr. VAN HERWERDEN (dit *Tijdschrift* van 22 Maart) naar aanleiding van mijn openbare les op 19 Februari j.l. zal ik niet trachten te weerleggen, maar ik hoop alleen aan te toonen, dat zij overbodig zijn geweest.

In de eerste plaats zou ik er op willen wijzen, dat mijn inleiding in hoofdzaak de bedoeling heeft gehad, de plaats, die mijn lessen tusschen de reeds bestaande college's in verwante vakken, zooals anatomie, embryologie en bepaaldelijk ook histologie, innemen, zoo nauwkeurig mogelijk te bepalen. Daarbij heb ik volgens dr. VAN HERWERDEN de ketterij begaan geen scherpe grens te trekken tusschen histologie en mikroskopische anatomie. Ik geloof niet, dat een polemiëk hierover van eenig nut kan zijn, vooral waar dr. VAN HERWERDEN in genoemd stukje de histologische wetenschap op een zeer globale wijze afperkt. Ik wil er alleen dit van zeggen: Het schijnt mij toe, dat het bepalen der grenzen tusschen verwante vakken of liever tusschen

onderdeelen van éénzelfde wetenschap meer een vraag van praktischen, als men wil van paedagogischen of methodologischen, dan wel een van essentielen aard is, zoodat in dat opzicht altijd een groote mate van verschil in opvatting mogelijk zal zijn.

In de tweede plaats zou ik willen protesteeren tegen een m. i. onverdiend verwijt. Door het stukje van dr. VAN HERWERDEN toch zal onwillekeurig de iadruk gewekt worden, dat ik de waarde van het zuiver histologische onderwijs gering acht, terwijl ik alleen het feit vastgesteld heb, dat in de meeste gevallen onder het leervak histologie als van zelf sprekend de mikroskopische anatomie gerekend wordt.

Dr. VAN HERWERDEN geeft mij toe, dat dit in het algemeen het geval is. Mijn vergrijp beperkt zich dus daartoe, dat ik verzuimd heb de ook door mij zeer gewaardeerde voordrachten over weefselleer van prof. PEKELHARING en de scheiding in het onderricht tusschen histologie en mikroskopische anatomie aan de Utrechtsche universiteit, die mij eerlijk gezegd niet bekend was, als uitzonderingen op dezen regel te vermelden. Aangezien op bldz. 32 mijner openbare les te lezen staat, dat mijn lessen in hoofdzaak voor candidaten in plant- en dierkunde bestemd zijn, en op blz. 5, dat ik slechts op zeer schuchtere wijze in de zuiver geneeskundige vakken durf door te dringen, zal men wel begrijpen, dat het mijn bedoeling niet is geweest, wijsbeden over de opleiding van toekomstige artsen te verkondigen. Ik geloof dan ook het verwijt, als zou ik „een leervak, dat bij de physiologische vorming van den „toekomstigen geneesheer een plaats van eenige beteekenis behoort in te „nemen, geheel willen wegcijferen”, als ongegrond van de hand te mogen wijzen.

Groningen, 27 Maart 1913.

DAN. DE LANGE JR.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

BERLIJN. — **Ongezond courantennieuws.** Voor eenigen tijd werd door de Berlijnsche journalisten het besluit genomen, geen uitvoerige verslagen te geven van rechtsgedingen betreffende opwindende gebeurtenissen of misdrijven tegen de zeden. Maar deze goede voornemens schijnen snel vergeten te zijn. J. SCHWALBE beklagt zich in de *Deutsche med. Wochenschrift* over de uitvoerigheid, waarmede in fatsoenlijke bladen bijzonderheden zijn medegedeeld over twee moordprocessen uit den jongsten tijd, waarbij de diepste afronden van menschelijke beestachtigheid aan den dag kwamen. Hij herinnert de redacties nog eens ernstig aan hun verantwoordelijkheid.

MÜNCHEN. — **Sportlaboratorium.** Evenals te Charlottenburg is te München een laboratorium gesticht voor onderzoekingen en metingen betreffende de werking van verschillende lichaams oefeningen. Het Beiersche ministerie van onderwijs heeft dit laboratorium verbonden aan de Landes-turnanstalt. De bedoeling is, zoowel de goede als de schadelijke invloeden